

Alte Drucke

**F. IOAN. DVNS || SCOTI, || DOCTORIS SVBTILIS, || ORDINIS
MINORVM, || Theologorum omnium || PRINCIPIS, ||
Disputationes Collationales. || Nuperrime à ...**

Duns Scotus, Johannes

Venetiis, 1580

DISPVATIO. XXIII.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-150343

CONTRA, medium rephatiuum nō pōt intelligi, nisi dī ex parte intellectus, vel sumitur pro aliquo reali, qd est simile spēi in nobis, vel pro obiecto, secundum quod dicimus essentia diuina repātat se intellectui, vt obiectum primo mō, licet spēs sit eadem sūm rē, tñ differt sūm rōnem, vt repræsentat, & vt elicit ¶ Item oportet qd præsens intellectui repræsentaret obiectū, anteq̃ intellectus habeat aliquē actum, ergo ante omnem actū directiuum est actus reflexus. similiter conuertet se in obiectum, antequam habeat p̃sens sibi, & ita conuersio est actus, vt intellectus intelligit formā, antequam conuertatur super suā formā. ¶ Ad primū dī, qd obiectum repræsentat, & species, sed alio & alio modo, nec qñ conuertit se super se habet aliquem actum elicatum, sed & c. ¶ Itē intentionale tñ, nō est propria ratio, vel principium alicuius actionis realis, sed spēs virtute luminis est quid intentionale. ergo & c. ¶ Item operatio præsupponit esse, ergo per se operari per se esse, ergo operatio vna vnum principium, sed intellectus & species non sunt vnum. ergo & c. ¶ Ad primum dicitur, quod verum est de intentionali tñ, non de intentionali vt innititur alicui reali, sic est de specie respectu obiecti. ¶ Ad secundum dī, qd non oportet, qd sit similis vnitas hinc & inde, & c. ¶ Item si essentia sub ratione essentia sit principium formale cognoscendi, & intelligendi, cū essentia sit tantum essentia, sicut equinitas tantum equinitas, ergo tantum exit ratio intelligendi se.

DISPUTATIO. XXI.

Vtrum attributa distinguantur ex natura rei.



TRVM attributa distinguantur ex natura rei. ¶ Qd non, quia si sic, sapientia non esset for-

maliter p̃fectio simpliciter. Probatio consequentia, quia perfectio simpliciter est euilibet melius esse, q̃ non esse, sed sapientia non est formaliter in bonitate, si distinguantur, ergo & c. ¶ Vel sic, formetur sapientiam esse formaliter sapientiam. formaliter est perfectio simp̃, sed p̃fectio simpliciter cuiuslibet, est melius ipsum q̃ non ipsum sūm Ansel. mono. bonitati igitur formaliter melius est esse sapientiam formaliter, sed qd melius est ponendum est in diuinis, ergo & c. ¶ Item attributa differunt a relationibus, quia relationes non sunt de ratione intrinseca essentia, sed magis extrinsece, quasi pullulantes ab ea.

¶ Vnde relationes habent essentiam vt fundamentum propter quod possunt plures relationes fundari in essentia diuina, differentes formaliter, vñ nō dicitur quod essentia sit pelagus relationum, sed tantum attributorum, quia ipsa intrinsecus claudens, q̃a attributa sunt essentia intrinseca, & infra eam includuntur. si igitur distinguuntur formaliter ex natura rei, videtur quod infra essentiam simplicem sit aliqua compositio ex potentia, & actu, vel aggregatio, quod repugnat diuinæ simplicitati. ¶ Tertio attributum est absolutū, & secundū se est infinitum.

nirum formaliter, & est quedam perfectio infinita, infinito autē nihil est aliud, q̄ sibi addi pōt, ergo formaliter non erit distinctum ab aliquo alio, quia importat limitationem. Est enim distinctio quedam præcisio vnius ab altero. si igitur sit infinitum formaliter, vt tu dicis, non erit formaliter distinctum ab eo.

¶ Item quarto relationes duplicem habentes rationem, siue respectum vnum ad fundamentū, aliud ad oppositum, licet ergo s̄m respectum, quem habet ad fundamentum transeat, & non distinguatur ab essentia formaliter, nec ab opposito, secundū tamen illam rationem, s̄m quā respicit oppositum, non transiit, & ideo non est mirabile, si s̄m illam potest relatio distinguere formaliter ab essentia, & ab opposito: nunc autem formaliter attributa tantum vnam habent rationem, scilicet ad fundamentū, quia absoluta sunt s̄m q̄ transeunt in fundamentum, ergo nullo modo possunt distinguere formaliter, nec ab essentia, nec ab opposito. ¶ Ad hoc est auctoritas Dionysij de diui no. 5. & 6. quanto numeri distant magis a monade, tanto magis distant inter se, & quāto minus, minus, sed Deus est monas. ergo in ipso est minima distantia. ¶ Item. Ansel. monol. c. 2.

¶ A D P R I M V M, perfectio simpliciter pōt dici vt vniuersali ter perfectio, & est in quolibet melius ipsum, q̄ non ipsum, sic sapientia est perfectius simpliciter. Alio modo perfectio simpliciter dicitur, prout distinguitur contra secundum quid, hoc modo sapientia non est formaliter perfectio simpliciter, talis au-

tem perfectio nō est illud, quod in quolibet melius est ipsum, quā non ipsum.

C O N T R A, sapientia esse formaliter sapientiam, est perfectio simpliciter, si igitur esse formaliter sapientiam est perfectio simpliciter, & iustitia sit omnis perfectio simpliciter, vel habet omnem perfectionem, tunc iustitia est formaliter sapientia, verum est, q̄ omni modo est perfectio simpliciter, quod potest esse. ergo omne aliud, est fallacia consequentis, quia nihil aliud formaliter potest esse illud, nisi ipsum, sed alia possunt esse ipsa formaliter perfectio simpliciter, ideo idem est, ac si argueretur, omnis homo, ergo omne animal.

C O N T R A, mēbra distinctionis coincidunt, quia perfectio simpliciter nō s̄m quid, est cui deest alia perfectio, sed tale melius est cuiuslibet esse, quā non esse, & illud est vniuersalis perfectio, verum est realiter, sed non formaliter.

C O N T R A, si non dimittit a perfectione melius est cuiuslibet cognoscibili ipsum, q̄ non ipsum. ¶ Dico q̄ distinctio est bona, perfectio enim simpliciter vno modo est quæ nullam imperfectionem includit, sicut paternitas est perfectio simpliciter, quæ scilicet nihil diminuit de perfectione, & hoc mō non intelligit perfectionem essentie. Vnde esse formaliter sapientiam est perfectio simpliciter, prout dicit nō diminueret a perfectione. ¶ Vnde bonitas, si esset formaliter sapientia, non diceret perfectionem simpliciter, nec esset melior sic, quā non.

C O N-

CONTRA, tunc esset hæc & alia perfectio simpliciter, nec sic de Deo & creatura, quia Deus non includit omnem perfectionem creatura, ideo non est melius, ista duo quam vnum, bonitas autem formaliter non includit sapientiam, quorum utrumque ut sic est perfectio simpliciter, ergo videtur perfectio est bonitati includere sapientiam. ¶ **Di**co quod esse per identitatem sapientia est perfectionis simpliciter, & perfectius, quam non esse, non autem formaliter.

CONTRA, melius est bonitatem esse identice sapientiam, & etiam formaliter, quam formaliter solum, sicut melius est bonitati esse formaliter bonitatem quam identice solum. ¶ **P**raterea si sapientia non esset bonitas, nisi identice solum, tunc non esset magis bonitas, quam relatio.

AD PRIMVM istorum, dicitur, quod non esset bonitati perfectio simpliciter esse formaliter sapientiam, sed sapientia est perfectio simpliciter gratia materia. Vnde bonitas non est formaliter sapientia, quod non est propter impossibilitatem extremi, sed modi vniendi. Vnde perfectius simpliciter melius est non esse formaliter aliam, quam esse.

CONTRA, si est perfectio simpliciter includit aliam. ¶ **R**esponso, includere in ratione sua quiditatiua non est perfectio simpliciter, nec est perfectius, quam non includere. ¶ **A**rguitur finitum & infinitum non distinguuntur, quia infinito non est possibilis additio. ¶ **R**esponso quod falsum est, quia si color esset infinitus, adhuc non esset linea, nec in eadem specie

esset hic, quia si esset hæc albedo, non esset alia albedo. ideo nec in eadem specie nec in diuersis speciebus, sequitur, quod si aliquid sit infinitum, quod sit formaliter aliud.

CONTRA hoc arguitur, & ad questionem secundam sanctos, persone distinguuntur per respectus, hoc concedunt omnes, nec pro alia causa ponunt sancti illud, nisi quia repugnat pluribus formis absolutis esse vnum in abstracto, persone autem sunt simpliciter idem in essentia, ideo persone non distinguuntur absolutis formis, sed attributa distinguunt formaliter, & esse idem identice est incidere in illud, quod vellet vitare. ¶ **P**raterea, diuine bonitati congruit esse omnis perfectio simpliciter, sed esse formaliter sapientia est perfectio simpliciter, ergo diuine bonitati congruit esse formaliter sapientia. **P**robatio maioris, nihil est perfectio simpliciter nisi sit melius cuilibet ipsum, quam non ipsum, hic est huiusmodi, ergo sibi conuenit omnis perfectio simpliciter. ¶ **D**icitur quod verum est cuilibet melius est cuilibet supposito.

CONTRA Ansel. probat quod essentia diuina est vna, non quod pater, & filius sit tantum rationis, & arguit melius est cuilibet inesse perfectionem simpliciter, ergo melius est essentie diuine, quod non sequeretur, nisi cuilibet in antecedente distribueret pro formis, & tantum quod suppositis.

CONFIRMATVR, nisi forma ignis esset melior, si esset forma ignis & sapientia quam nunc est sapientia, non est perfectio simpliciter. **P**robatio minoris. scilicet quod esse formaliter sapientia est

est perfectio simpliciter secundum quod formaliter determinet compositionem, quia esse formaliter sapientiam, est quadam perfectio, sed omnis perfectio habet suam perfectionalem quantitatem, sed finitum & infinitum congruunt quantitati, sicut par impar numero, ita quod ex simili distinctione sunt conuertibilia quantitati, ergo si est perfectio, & non finita, ergo infinita simpliciter perfectio, scilicet per cuiuslibet melius sit ipsum esse, quam non esse. Item relatio diuina non est finita, neque infinita secundum eos, quod est contradictio, cum habeant quantitatem suam. Item, proba minorem sic, esse formaliter sapientiam ut formaliter determinat compositionem, aut est formaliter idem cum esse sapientiam, aut non. si sic habeo propositum, cum esse sapientiam sit perfectio simpliciter, ergo esse formaliter est quidem modus, & formalitas, & est in Deo, aliter nihil esset in Deo, quod esset formaliter sapientiam, quod est falsum, quia sapientia est formaliter sapientia, & non est eadem secundum se, ergo sunt duae formalitates, illa quae erit in formalitate. a. quero utrum erit. a. esse formaliter. a. sit idem. si sic, ergo eadem ratione standum erit in primo, si non, erit processus in infinitum. Item ad principale, licet sapientia distinguatur formaliter a bonitate, utraque tamen est infinita formaliter, sapientia igitur infinita est, & non solum quia est eadem essentia, sed formaliter. tunc arguo. infinitas formalis, & sapientia si sunt duae formalitates, ista infinitas non est in sapientia, nisi identice, & tunc sapientia non est infi-

nita formaliter. sic est infinitas ista in paternitate. ergo paternitas est aequae infinita formaliter, sicut sapientia. ergo sapientia non est infinita formaliter, sicut nec paternitas. Si sint una formalitas eadem ratione infinitas unitatis est bonitas, ergo quot sunt attributa tot sunt distinctae infinitates formaliter, sed omnis in finitas perfectionalis est pelagus infinitum, ergo tot sunt pelagus infinita, quot sunt perfectiones attribuibiles, quod est contra Damascen. c. 6. unum est pelagus diuinae essentiae, alia sunt circumstantiae. Item nisi in patre essent duae formalitates, non esset intelligibile, quia pater esset idem simpliciter cum filio, & tamen distinctus personaliter ab eo, sed quia alia formalitas est essentia, & alia relatio. ideo sunt idem, & distinguuntur, sed in formalitate quae est sapientia, non sunt duae formalitates secundum eos, sed sapientia est una formalitas, ita etiam, quod infinitas eius est eadem formalitas cum sapientia secundum eos, ergo non est intelligibile, quod sapientia habeat, quod sit idem singulare cum bonitate, & tamen formaliter distinguatur ab ea, & multo fortius. praenim licet habeat duas formalitates, non predicatur identice de filio. haec enim est falsa omnino, pater est filius, sed haec est vera, sapientia est bonitas. ergo sapientia est magis eadem bonitati, quam pater filio, quia pater saltem identice dicitur de ea. Item si sapientia diuina esset ita sapientia, quod nullo modo bonitas, nec formaliter nec virtualiter, tunc esse, finita secundum omnes, ergo si sapientia est sic formaliter sapientia, quod non formaliter.

maliter bonitas, est formaliter finita. Item qualitercūque ponatur aliquid infinitum eo modo, quo ponitur infinitum includit omne aliud. Probatur inductiue, si aliquid est infinitū corporaliter, vel dimensiue includit omne aliud corpus, & omnem aliā dimensionem corporaliter, & dimensiue. ergo si aliquid est infinitū formaliter includit omnem aliā formā formaliter. ¶ Itē sapientia nō esset infinita idētiue, nisi idētiue haberet in se omnem perfectionem, ergo sapientia non erit formaliter infinita, nisi habeat in se omnem perfectionem simpliciter.

CONTRA, arguitur, intellectus Dei in primo signo eter-
nitatis, aut intelligit distincte istas perfectiones, aut non, si sic cum intelligit ea in se, idē sunt absque negotiatione. ergo sunt distincta a nō oēm negotiationē, si non, ergo intelligit eas cōfule, & ita non pfecte, qualiter non distincte & perfecte. ¶ Responso patet, secundum loquentes de lumine, q̄ in potentia solū sunt formalitates distincta, & non ex natura rei sed ex lumine ostendente. ¶ Tamen aliter dico, q̄ hic est æquiucario, & consequens, nam indistincta & etiam distincta æquiucū indistincte vna prouenit ex potentialitate. secundo metaphisica in fundamento naturæ nihil est distinctum, hæc indistinctio est potentialis. Alia indistinctio est ex actus puritate. hæc indistinctio est vnitio, & sic alia sunt ibi indistincta, id est vnitue, & tamen distincte id est actualiter non potentialiter. ¶ Item arguitur, sapientia & bonitas dicuntur in creaturis secundum suas

rationes formales, infinitas autem adueniens non tollit ab eis suas formalitates. ergo in Deo vbi vtraque est infinita, erunt distincta formaliter. ¶ Dico quōd in creaturis sunt formalitates & etiam distincte. ¶ Infinitas autem in Deo non tollit ipsas formalitates, sed tollit earum distinctionem. in Deo autem est formaliter sapientia, & formaliter bonitas, distinctio tamen eorum est ablata.

CONTRA, superficies est vna formalitas alia a linea, si vtraque esset infinita adhuc linea non esset superficies, ideo infinitas non tollit earum formalitates, nec distinctionem. ergo infinitas non tollit attributorum formalitates, nec distinctionem. ¶ Responso, superficies bicubita est formalitas, quia est species continui, & alia quæ est species continui numerati, addatur tricubitū, q̄ si fiat, nihil additur formalitati, inquantum est superficies, quia nunc est superficies, sicut prius, sed tantū eius, ut sit superficies maior in partibus quantitatis, sed non intenditur in sua formalitate, sed secundæ formalitati apponitur aliud, quo resultat formaliter perfectio, quam sine ipso. Nam bicubita quantitas continetur in tricubita, sicut trigonum in tetragono, & hinc est q̄ infinita superficies non tollit distinctionem formalitatis superficiei a formalitate lineæ inquantum linea est. ¶ Item arguitur, determinata relatio consequitur determinatum modum in fundamento. 5. Meta. omnis relatio est modus suæ mensuræ, & numeri vel potentia. ergo si hi modi, scilicet attributa non distinguuntur

tur in essentia Dei sine opere intellectus. ex quo relatio non consequitur essentiam modo naturæ, si consequitur essentiam continentem omnem modum vnitue, quia essentia est omnis perfectio vnitue secundum te, relatio sequens essentiam naturaliter continet etiam omnem relationem vnitue. ¶ Dico quod si per impossibile Deus non esset causa alicuius, nisi necessitate nature sicut philosophi dixerunt, sicut sol producit radium, tamen illud ens esset ens participatum, & non esset ens per essentiam, nec equaret Deum, nec esset in finitum, sicut Deus. ergo licet relatio sequatur essentiam infinitam, continentem vnitue omnia, non æquatur ei: causa agens quantum est de se æquat sibi effectum, sed effectus sortitur quidem & limitationem a gradu, in quo recipitur, & recipitur in gradu, & distantia determinata a monade, ergo non infinita, licet gradus non sit aliquid quam creatura. ¶ Item arguitur, in una intentione simplici ei non potest esse ordo secundum rem, in essentia ut fundat relationem est ordo secundum rem, quia ordinate fundat. ergo ante relationes illas est ordo realis, & relatio realis. ¶ Dico, quod essentia diuina simul, & sine ordine, quantum est de se fundat omnes suas relationes, ita quod omnes relationes sunt simul æquantes unum essentia fundamentum, sed aliquando habent ordinem, sicut. n. non habent infinitatem per se inter nalem, sic habent ordinem per se internalem, de natura enim generi est quod prius generetur, quam amor spiretur, ergo internalis inter patrem & filium est prius internale inter spirantem & spiritum

sanctum, ideo est ordo inter illas relationes.

DISPUTAT. XXIIII.

Verum cum summa simplicitate personæ diuinæ possit stare pluralitas respectuum realium in eadem natura ante omnem actum intellectus.



TRUM cum summa simplicitate personæ diuinæ possit stare pluralitas respectuum realium in eadem natura ante omnem actum intellectus. ¶ Probo quod non, quia pluralitas rationum intelligibilium subiectiue existentium in eadem re, non potest stare cum simplicitate illius rei. ergo nec pluralitas rationum realium poterit stare cum simplicitate alicuius rei. consequentia patet, quia maior est compositio rei & rei aliquorum tantum ratione differentiū. Maior probatur. quia ratio intelligibilis in intellectu, aut est species, aut est verbum, sed non conuenit ponere plures species, vel plura verba in aliqua persona Dei ante omnem actum intellectus. ergo &c. ¶ Item illud non debet poni, quo circumscripto ponitur perfectio in Deo. quanta ponetur ipso posito, sed hoc ponitur ponendo tales rationes reales plures ante omnem actum intellectus. ergo &c. Maior patet de se, & minor probatur sic. Realitas essentia nuda æquiualeat rationi sapientia posite cum realitate essentia. ergo a simili realitas essentie nude æquiualeat rationi relationis posite cum realitate essentie: non igitur oportet ponere tales